

Foto: Eric Brinkhorst

Er moet een politieke dienstplicht komen

'Burgercomité is buitenboordmotor van de democratie'

Burgemeester Rob Welten van Borne (CDA) wil de zwijgende meerderheid bij de lokale politiek betrekken. Zij staat tussen de slinkende groep beroepspolitici en de uitdijende groep mensen die zich van de politiek afkeren.

Politieke dienstplicht, licht u eens toe?

'Eens in de zoveel tijd kun je na loting worden opgeroepen om werkzaamheden te doen voor de democratie. De dienstplichtigen vormen een burgercomité dat betrokken kan worden bij de lokale besluitvormingsprocedure. Dat kan uiteenlopen van lichte advisering tot meebeslissen over verordeningen.'

Welk probleem los je ermee op?

'Er is een tweedeling in de maatschappij ontstaan: aan de ene kant een steeds kleinere groep beroepsmatige en veelal hoogopgeleide politici met slinkend draagvlak en dito slagkracht, en aan de andere kant een groep mensen die zich steeds minder aan het politieke systeem gelegen laat liggen. Daartussen zit de zwijgende meerderheid. Die moet je mobiliseren. Ik zie die burgercomités als buitenboordmotor van de democratie.'

Maar de gemeenteraad vertegenwoordigt de burgers toch al?

'Ik zie de raad als een soort Tweede Kamer, die er is voor de wetgeving, en het burgercomité als een soort Eerste Kamer, die wetgeving moet goedkeuren.'

Je kunt mensen toch niet verplichten daarin zitting te nemen?

'De stemgerechtigden in elk geval wel en wellicht ook jongeren vanaf 15 jaar. Het hangt er dus niet vanaf of je je actief beschikbaar stelt of gemotiveerd bent, maar of je wordt ingeloot. Ik zie het als een logische invulling van actief burgerschap. Er kunnen wel uitsluitingsgronden zijn, bijvoorbeeld gezondheidsredenen of wanneer iemand tijdelijk in het buitenland verblijft en daar onmisbaar is.'

Het idee is toch niet nieuw?

'Nee, zie David Van Reybrouck, die democratische verkiezingen wil versterken door loting. Mensen lijken zich niet meer te realiseren dat burgerschap niet alleen rechten geeft maar dat er ook plichten aan verbonden zijn. Burger zijn houdt meer in dan om de paar jaar een vakje rood kleuren in een stemlokaal. Zie ook de parallel met juryrechtspraak in Amerika, waar door loting aangewezen burgers gemotiveerd en zonder pardon hun burgerplicht invullen.'

Gaat het er ooit van komen?

'Ik verwacht dat die plicht een grote hobbel zal vormen. Daarom zie ik die politieke dienstplicht ook niet direct komen. Ik hoop dat het een discussie aanzwengelt en politiek verantwoordelijken aanzet tot initiatieven voor rechtstreekse burgerinvloed. Wat mij betreft zijn experimenten met vormen van rechtstreekse burgerparticipatie in eerste instantie ook prima.'

Een militaire dienstplicht hadden we al, een maatschappelijke stage hebben we en een politieke dienstplicht krijgen we, als het aan de voorstanders ligt van comités die bestaan uit burgers die door loting zijn aangewezen.

Foto: Pim Mulder

'Als er al geloot wordt, dan alleen per thema'

Raadslid Peter van den Berg (Protestantse Combinatie Waddinxveen) wil niemand verplichten mee te praten over onderwerpen waarmee ze geen affiniteit hebben. Als er al geloot wordt, dan alleen per thema.

Waarom is een politieke dienstplicht een slecht idee?

'Lef kan ik de pleitbezorgers hiervan niet ontzeggen. Het is goed dat iemand als burgemeester Welten zijn nek uitsteekt en nadenkt over het onderwerp. Maar betrokkenheid kun je niet afdwingen. Mensen hebben al zoveel te doen. Niet iedereen heeft de tijd om zich voor de gemeenschap in te zetten.'

Maar als er een kloof is tussen burger en bestuur, hoe verklein je die dan?

'Dat is vooral aan ons, de raadsleden. We moeten niet te vaak met de vinger naar inwoners wijzen, maar zelf vaker naar buiten gaan. Nog vaker, want het gebeurt al veel meer dan tien jaar geleden. Maar er is nog wel een slag te maken. Bovendien participeren mensen zelf ook op meer manieren, met buurtwhatsapp-groepen, op informatieavonden. Als het gaat om dingen die mensen direct raakt, komen ze echt wel in beweging, daar is een politieke dienstplicht niet voor nodig.'

Burgers zouden rechtstreeks invloed moeten kunnen uitoefenen. Daar kunt u toch geen bezwaar tegen hebben?

'Die invloed hebben ze al. Als je luistert naar de burgers, ze opzoekt en ze serieus neemt, dan wordt dat gewaardeerd en dan weten ze de raadsleden ook wel te vinden. Het is een wisselwerking. Maar ook dat moet vanuit de raadsleden komen, wij zijn hiervoor gekozen en wij worden ervoor betaald.'

Het idee om mensen via loting te betrekken bij het bestuur staat u dan zeker ook niet aan?

'Nadat Judas zelfmoord had gepleegd, werd door het lot bepaald wie de nieuwe

twaaalfde discipel zou worden. Hoewel in de Bijbel dus ook verantwoordelijkheden via loting worden bepaald, gaat het mij te ver om mensen die niet gemotiveerd zijn via loting ergens toe te verplichten. Als je al iets met loting doet, doe het dan per thema en binnen een betrokken groep met verstand van zaken. Zo zou je voor het thema monumentenbeleid kunnen loten onder eigenaren van monumentale panden.'

Sluit u elke vorm van dienstplicht uit?

'Ik kan me voorstellen dat je de maatschappelijke stage van scholieren uitbouwt tot een soort maatschappelijke dienstplicht. Maar dan moet het aansluiten bij hun kennis en ervaring. Zowel leerling als samenleving moet er baat bij hebben.'

Wat vindt u?
redactie@vngmagazine.nl